

DE INTERNATIONALE BESTSELLER

ANNE JACOBS

HET VERLANGEN VAN HET WEESMEISJE

*Een schitterende villa,
een dreigende oorlog en
de kracht van liefde*

XANDER

ROMAN

April 1939

Het silhouet van het Vrijheidsbeeld in de verte werd steeds kleiner en was al gauw nog maar een dunne grijze streep aan de horizon, totdat het uiteindelijk helemaal in de mist verdween. De Bremen voer de Atlantische Oceaan op, de golven werden krachtiger, het schip ging omhoog en omlaag. Je voelde dat de machinerie van het schip op volle toeren draaide.

‘Zien we mama nu nooit meer?’ vroeg de dertienjarige Kurt. Hij stond naast Paul aan de reling en staarde naar het punt waar een paar minuten geleden de stad New York en de kustlijn waren verdwenen.

‘Natuurlijk zien we haar weer, domkopje,’ antwoordde Dodo voordat Paul zich ertoe had kunnen zetten om het uit te leggen.

‘Volgend jaar gaan we weer naar New York en bij haar op bezoek. Misschien nog wel eerder.’

‘Volgend jaar duurt nog verschrikkelijk lang...’

‘Het is sneller dan je denkt, Kurti!’

De jongen zweeg. Met zijn handen om de witte metalen staven van de reling geklemd staarde hij naar beneden naar de donkere golven die langs de romp van het schip stroomden. Sommige hadden vuilwitte schuimkronen.

‘Ik word geloof ik weer misselijk,’ mompelde hij.

Eindelijk lukte het Paul om de verlamdende depressieve stem-

ming waar hij al dagen last van had en die vandaag was toegenomen tot een pijnlijke benauwdheid van zich af te schudden.

‘Nee, joh, dit keer word je niet zeeziek,’ zei hij, terwijl hij het donkere haar van de jongen streelde. Het was krullend en zacht. Kurt had Maries mooie haar geërfd.

‘Wel,’ hield Kurt vol. ‘Ik moet zo overgeven.’

‘Laten we naar de hut gaan,’ stelde Dodo voor. ‘Dan kunnen we de cadeautjes uitpakken die we van mama hebben gekregen.’

De afleiding werkte. Kurt knikte en pakte de hand van zijn oudere zus, die hem langs de andere passagiers naar de deur leidde.

‘Ik kom zo,’ riep Paul. ‘Ik heb nog behoefte aan wat frisse lucht...’

Hij nam aan dat ze hem niet meer hadden gehoord, want ze liepen weg zonder zich om te draaien. Hij vond het niet erg. Het was een zegen dat Dodo zo lief voor haar broertje zorgde. Het zou de jongen helpen om het verdriet van het afscheid beter te verdragen en gaf Paul zelf de kans om zijn balans te hervinden.

Het was het tweede bezoek aan Marie en Leo in New York. Het eerste weerzien was twee jaar geleden. Toen was hij alleen gegaan, want Kurt moest naar school en Dodo zat op een kostschool in Zwitserland. Na de eerste keer was hij in een hoopvolle stemming naar Duitsland teruggereisd, er vast van overtuigd dat de kwelende toestand van de scheiding snel voorbij zou zijn en Marie vroeg of laat naar Duitsland zou terugkeren. Waar hij dat optimisme vandaan had gehaald, was hem nu een raadsel. Ook in die tijd waren de tekenen van een beklemmende toekomst in Duitsland duidelijk merkbaar, maar hij had ze waarschijnlijk niet willen zien. Het weerzien met Marie had al het andere overschaduwd. De paar dagen van geluk die ze samen in de kleine flat, tijdens wandelingen in Central Park, tijdens excursies en aan de kust hadden doorgebracht waren voorbijgevlogen. In het begin waren ze nog wat verlegen geweest, maar daarna waren ze weer net zo verliefd op elkaar geweest als toen ze elkaar voor het eerst hadden ontmoet. Door dat euforische gevoel wist hij destijds zeker dat niets en niemand

hen van elkaar kon scheiden. Niet de vreemde beschaving, niet de machtige Atlantische Oceaan en zeker niet Adolf Hitler, die ooit als een naar spook zou verdwijnen.

Wat had hij zich vergist! Verraderlijk en onstuitbaar had de tijd hen tegengewerkt en hen steeds verder uit elkaar gedreven. De afgelopen twee jaar hadden ze elkaar veel brieven geschreven en voor dit tweede bezoek had hij geweten dat Marie nu haar eigen modezaak had. Ze verdiende zo veel dat ze een aanzienlijk deel van de kosten van Dodo's internaat had kunnen betalen. Zijn blijdschap over Maries succes was echter maar deels oprecht geweest, want hij wist wie deze winkel voor haar had bemiddeld en haar in het begin financieel had gesteund: Karl Friedländer, de altijd vriendelijke, joviale vriend van zijn vrouw, die heel gewiekt en sympathiek overkwam en die toch – ja, zo was het en niet anders – zijn geliefde vrouw van hem had gestolen. Zeker, Marie was hem trouw. Hij wist dat ze niet met die man naar bed ging. En toch had Karl, zoals ze hem noemde, alles wat voor een oneindig groot deel zijn liefde voor Marie uitmaakte: de vertrouwde gesprekken, de dagelijkse ontmoetingen, de intieme blikken, de gestolen glimlachen, het gevoel bij elkaar te horen en er voor elkaar te zijn. Om nog maar te zwijgen van de financiële bijdragen, waarvan Marie zei dat ze ze had terugbetaald. Karl Friedländer genoot het voorrecht om aan Maries zijde te zijn, wat hem, haar man, werd ontzegd. En hij kon niet eens zijn ergernis daarover uiten, nee, hij moest zijn boosheid en jaloezie opkroppen en in het bijzijn van die man doen alsof hij dankbaar was.

Dit alles was hem tijdens dit tweede bezoek deprimerend duidelijk geworden, maar dat was niet de enige reden waarom hij zich nu zo slecht voelde. De hoop dat er snel een einde aan deze toestand zou komen, was ook vervlogen.

Roberts voorspellingen waren nog milder geweest dan de huidige realiteit. Terwijl de Joden in Duitsland aanvankelijk nog het recht hadden om handel te drijven en alleen bepaalde beroepen

niet meer mochten uitoefenen, was dat inmiddels ook voorbij. Sinds de gruwelijke gebeurtenissen in november vorig jaar, toen in alle Duitse steden synagogen in brand waren gestoken en Joodse mannen massaal naar kampen waren gebracht, was het eindelijk duidelijk wat de nazistaat van plan was: het afpakken van alle rechten van de Joden en de verdrijving van alle Joden die in Duitsland waren gebleven. Met kaalgeschoren hoofden en paniek in hun ogen waren de Joodse Augsburgers uit de kampen teruggekeerd. Ze hadden bijna allemaal besloten om te emigreren, maar Robert had verteld dat de staat hoge bedragen van de emigrantente eiste, waardoor ze helemaal berooid waren als ze vertrokken. Paul geloofde nog steeds dat Marie als zijn echtgenote tegen deze ellende beschermd zou zijn gebleven, maar hij had het onderwerp tijdens dit bezoek niet aangeroerd.

Plotseling voelde hij dat hij het koud had. Hij knoopte zijn jas dicht, die in de wind opbolde. De passagiers die bij hem aan de reling hadden gestaan om naar het verdwijnende continent te kijken, hadden zich inmiddels over het dek verspreid. Velen waren rillend hun hut in gevlucht, anderen hadden zich in dekens gewikkeld en het zich op de ligstoelen comfortabel gemaakt. Paul haalde nog eens diep adem en verliet toen het dek om zijn belofte na te komen en naar Kurt en Dodo te gaan.

Ze reisden in de tweede klas. Hij deelde een buitenhut met Kurt. Dodo sliep met een jonge Spaanse in een minder luxe binnenhut, maar ze beweerde dat ze dat niet erg vond.

‘Voor Kurti is het geweldig om vanaf zijn bed naar de zee te kunnen kijken,’ had ze gezegd. ‘Mij maakt het niet uit. Als ik de zee wil zien, ga ik gewoon aan dek.’

Natuurlijk wist zijn volwassen dochter – Dodo was nu drieëntwintig – dat deze reis niet bepaald goedkoop was. In eerste instantie wilde ze niet mee omdat de familie al zo veel geld had betaald voor het Zwitserse internaat. Maar uiteindelijk had Paul haar kunnen overtuigen om mee te gaan, want Marie en vooral Leo ver-

heugden zich er na zo'n lange tijd heel erg op om haar weer te zien.

Hij trof Dodo en Kurt in de buitenhut aan, te midden van een berg dozen en inpakpapier. Marie was gul geweest met cadeautjes voor haar jongste. Leo had ook een cadeautje voor hen meegegeven en natuurlijk had ook de onvermijdelijke Karl zich niet onbetuigd gelaten. Kurt zat stralend van geluk op de grond en probeerde de nieuwe raceautootjes uit, die je niet met een sleutel hoefde op te winden maar die helemaal vanzelf door de kamer zoefden. Thuis in de villa hadden Paul en zijn zoon een houten racebaan gebouwd voor de blikken autootjes, die bijna de hele kinderkamer in beslag nam. Alleen de dure modelauto's van blik waren daarvoor geschikt, de autootjes van rubber die hij af en toe kreeg, stonden keurig op de plank te verstoffen.

'En, zat er iets leuks bij?' vroeg Paul gemaakt vrolijk.

'De Mercedes heb ik al,' zei Kurt. 'Maar het is niet erg dat ik nu twee zilverpijlen heb. Dat is een Auto Union Type D. Die is gloednieuw, papa. Ik heb hem van Leo gekregen. En van Karl heb ik een tankstation gekregen. Kijk! Je kunt de slang echt pakken en benzine tanken.'

'Helaas moet je in dollars en centen betalen,' zei Paul, die vlug de Amerikaanse teksten op het kleurrijke blikken speelgoed had gelezen.

'Dat maakt niet uit, papa. We hebben toch nog dollars over?'

'Dan kan ik nu bij jou tanken,' antwoordde Paul.

'En ik ook!' riep Dodo. 'Als ik eenmaal mijn nieuwe auto heb.'

Ze hadden Maries kleine auto, waar Dodo al een tijdje in reed, aan Kitty gegeven, omdat haar 'autootje' het tot haar grote verdriet uiteindelijk had begeven. Inmiddels had tante Elvira een spaarcontract voor Dodo gesloten voor een van de nieuwe Volkswagens die binnenkort voor negenhonderdachtennegentig rijksmark te koop zouden zijn. Je betaalde vijf mark per week en als je meer dan zevenhonderd mark had gespaard, kon je op de kandidatenlijst worden geplaatst. Volgend jaar wilde de Volkswagen-fabriek

al starten met de eerste leveringen van de gezinsauto.

‘Eén dollar voor een liter benzine!’ bepaalde Kurt.

‘Wat?’ riep Dodo. ‘Dat zijn woekerprijzen! Een liter kost negenendertig cent, dat is al duur genoeg!’

‘Bij mijn tankstation kost het een dollar,’ hield Kurt koppig vol. Hij pakte zijn nieuwe zilverpijl en reed ermee over Pauls schoenen. ‘Brrrrroemmm!’

Van zeeziekte was niets te merken. Paul was opgelucht, knikte waardierend naar Dodo en begon de dozen en het inpakpapier op te ruimen. In de grote reiskoffer zaten nog meer cadeaus, die bestemd waren voor Kitty, Henni en Robert, voor Gertrude en Tilly en haar gezin, voor Lisa en de kinderen en natuurlijk ook voor de personeelsleden van de villa. Paul had aanvankelijk geweigerd al die pakjes mee te nemen, uit angst dat de douane roet in het eten zou gooien, maar toen hij Maries teleurgestelde gezicht zag, was hij gezwicht. Uiteindelijk was het een bewijs van haar hechte band met de familie en de villa. Waarom zou hij zich er dan tegen verzetten?

Hij voelde zich inmiddels iets beter. Het lukte hem met moeite om het pijnlijke moment waarop ze afscheid hadden genomen even uit zijn hoofd te zetten. Paul en Marie hadden dat in haar flat gedaan. De koffers waren al gepakt en beneden stond de gele taxi te wachten die Dodo, Kurt en hem naar de haven zou brengen. Marie had zich gekleed om naar haar *shop* te gaan, ze rook naar Amerikaans parfum en leek ineens een andere vrouw dan de Marie met wie hij die laatste nacht verstrengeld en vol hartstocht had geslapen.

‘Tot ziens, mijn liefste,’ had ze in zijn oor gefluisterd.

Hij had haar gekust, maar had geen antwoord kunnen geven. Wanneer zouden ze elkaar weer zien? Niemand kon het voorspellen, want Duitsland stevende onverbiddelijk op een oorlog af. Paul wist wat dat betekende. Hij was immers soldaat geweest in de Wereldoorlog.

Hij knielde op de grond om een poosje met Kurt te spelen. Straks zou in de eetzaal van de tweede klasse het middagmaal worden geserveerd en als Kurt niet zeeziek werd, wilde Paul met hem het schip verkennen en misschien een paar potjes sjoelen. De jongen was alles wat hij nog had: zijn zoon, die nu al veel talent liet zien om een goede ingenieur te worden en die, als God het wilde, op een dag zijn werk zou voortzetten. Marie respecteerde zijn beslissing om Kurt in Duitsland te laten, hoewel de kleine net als zijn broer en zus werd geclassificeerd als 'half Joods'. Ze had het onderwerp tijdens zijn bezoek niet aangeroerd en toen Kurt vanmorgen zeurde dat hij liever bij zijn moeder wilde blijven, had ze de jongen op haar intelligente en liefdevolle manier gekalmeerd.

'Wat moet er dan met Willi gebeuren als je niet bij hem terugkomt?'

Willi was de grote bruine viervoeter die eigenlijk van Liesl was, maar die Kurts favoriete speelkameraadje was. Het argument had inderdaad geholpen. Kurt had met bange ogen naar Marie opgekeken en gezegd: 'Je hebt gelijk, mama. Ik kan Willi echt niet alleen laten.'

Paul had de kwetsende uitspraak maar genegeerd. Het zou belachelijk zijn geweest om te denken dat een hond belangrijker was voor zijn zoon dan zijn eigen vader. De jongen kon nog niet begrijpen hoe zo'n uitspraak op een ander overkwam.

Onwillekeurig dwaalden zijn gedachten weer af naar de belevenissen van de afgelopen twee weken. Wat was zijn oudste zoon Leo veranderd. Hij kende hem amper nog terug. De gesloten, onzekere jongen die vier jaar geleden met Marie naar New York was vertrokken, had zich ontwikkeld tot een volwassen man die zijn roeping had gevonden en vaste voet had gekregen in zijn werk. Een jonge Amerikaan die zich op de Amerikaanse manier kleedde, het nieuwste New Yorkse kapsel droeg en moeiteloos met iedereen op straat kon kletsen, of diegene nu zwart, wit of oosters was. Zijn grote muzikale talent, dat Paul jarenlang als nutteloos

had afgedaan, was nu zijn beroep geworden. Leo leidde een particulier orkest, had veel optredens en schreef daarnaast filmmuziek, wat hem veel geld opleverde. Om ongestoord te kunnen werken – zoals hij beweerde – had hij een flatje gehuurd waar hij af en toe overnachtte. Natuurlijk diende die flat vooral als liefdesnest, want Leo had een vriendin, een danseres genaamd Richy, die hij aan zijn vader voorstelde als ‘*my sweetheart*’. Een huwelijk leek niet gepland, wat Marie ook vreemd vond, maar Paul was niet van plan om er tegen zijn zoon over te beginnen. Hij vond dat hij daar het recht niet toe had.

Paul had gemengde gevoelens over dit meisje. Ze was beeldschoon en erg slank. Ze had blond haar, een bijna witte huid en donkere ogen waarin een uitdagende fonkeling te zien was. Als man was hij zeker gefascineerd door haar. Waarschijnlijk zou hij ook verliefd op haar zijn geworden als hij Leo’s leeftijd had gehad. Maar als vader had hij zijn bedenkingen, want Richy was even ambitieus als mooi. Momenteel was ze werkloos omdat de dansgroep waarvan ze deel had uitgemaakt was opgeheven. Dat gebeurde vaak in New York, want er waren veel particuliere culturele instellingen die zichzelf moesten financieren, veel meer dan in Duitsland. Bij een faillissement hadden de artiesten helaas het nazien. Ze kwamen op straat te staan en moesten zien dat ze elders aan de slag konden. Richy had verschillende afspraken voor audities en hij had het idee dat ze nerveus en prikkelbaar was, wat Leo ook leek te voelen.

Maar vooral Dodo merkte het. Het weerzien van broer en zus, dat in het begin erg hartelijk was geweest, had ongetwijfeld vanwege Richy een vervelende wending genomen. Wat er precies was gebeurd, hadden Marie en hij niet meegekregen. Zeker was alleen dat Dodo niet met Richy kon opschieten en Leo uiteindelijk de kant van zijn vriendin en niet die van zijn zus had gekozen. Dodo was hierdoor diep gekwetst en had het contact met haar broer verbroken. Ze had de afgelopen dagen in Maries Atelier des Modes

doorgebracht. Walter Ginsberg had ze ook een paar keer ontmoet, die erg blij was geweest om haar weer te zien en haar mening over Richy helemaal deelde. Net als Marie had Walter geprobeerd Dodo ervan te overtuigen het Amerikaanse staatsburgerschap aan te vragen en in de Verenigde Staten te gaan studeren. Dodo had het echter afgewimpeld. Nee, ze wilde in Duitsland blijven en hoopte op een plek aan de technische universiteit in München, waar ze vliegtuigbouw wilde studeren. Ze had contact opgenomen met de constructeur Willy Messerschmitt, bij wie ze in Augsburg stage had gelopen, en hij had beloofd zich voor haar in te zetten.

‘Je weet wat voor vliegtuigen er in Duitsland worden gebouwd!’ had Marie gezegd. ‘Jachtvliegtuigen voor een oorlog.’

Maar Dodo was eigenwijs geweest. Ja, er werden vooral gevechtsvliegtuigen ontworpen, dat was waar. Maar ook lijntoestellen en sportvliegtuigjes. ‘Dat is in Duitsland niet anders dan in andere landen,’ beweerde ze. ‘Je wilt me toch niet vertellen dat de vs geen gevechtsvliegtuigen bouwt.’

Paul was blij dat Dodo nu weer met hem en Kurt op weg naar huis was, maar hij vreesde dat ze uiteindelijk toch voor de vs zou kiezen. Hij geloofde er niet in dat Willy Messerschmitts invloed groot genoeg was om een jonge vrouw van Joodse afkomst in staat te stellen vliegtuigtechnologie te studeren. Ook al was Dodo wat uiterlijk betrof het type vrouw dat de heersers in Duitsland preferreden: blond haar en blauwe ogen. Bovendien was ze erg slank en kon ze bijna doorgaan voor een jongen met haar kortgeknipte krullen. Maar het zou waarschijnlijk niet lang meer duren voordat hij ook zijn dochter aan de vs verloor.

Het heldere besef dat de toekomst van zijn tweeling niet meer in hun thuisland Duitsland lag maar in Amerika was meer dan zuur. De nazi's hadden zijn gezin verscheurd, zijn geliefde vrouw van hem afgepakt en ook zijn kinderen het land uit gedreven. Wat had hij nog over? Waarom keerde hij eigenlijk naar Augsburg terug?

Het was de fabriek, de erfenis van zijn vader. Plus een handvol

geliefden die in zijn vaderland op hem wachtten. En zijn jongste zoon, op wie hij al zijn hoop had gevestigd.

Hij had weer behoefte aan een frisse neus, ging aan dek en liep een tijdje rusteloos heen en weer. Dodo was inmiddels ook aan dek gekomen en was in een levendige discussie verwickeld met een groep jongeren. Hij bleef staan om bij de jonge mensen te kijken die aan het sjoelen waren en voelde meteen weer de depressie als een zware wolk op hem neerdalen. Paul wendde zich af en ging naar de andere kant van het dek.

's Nachts kwam de deining op en tot de vroege ochtend vocht hij tegen een nare misselijkheid, waar hij op de heenreis geen last van had gehad.